

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku D. O.
przy uczestnictwie K. O. i A. L.
przy udziale Prokuratora Prokuratury Regionalnej w [...]
o ubezwłasnowolnienie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 27 listopada 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 19 grudnia 2017 r., sygn. akt VI ACa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) oddala wniosek uczestniczki K.O.
o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] zmienił postanowienie Sądu Okręgowego w W. z dnia 14 kwietnia 2016 r. w ten sposób, że oddalił wniosek o ubezwłasnowolnienie całkowite uczestniczki postępowania K. M. O.. W motywach rozstrzygnięcia wskazał, że uwzględniając okoliczności sprawy nie zachodzą podstawy do całkowitego ubezwłasnowolnienia uczestniczki, a w toku całego postępowania wnioskodawczyni wносиła o całkowite ubezwłasnowolnienie, co wykluczało możliwość rozpatrywania podstaw do orzeczenia w stosunku do uczestniczki ubezwłasnowolnienia częściowego.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez wnioskodawczynię. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w postaci konieczności odpowiedzi na pytanie, czy istnieje możliwość orzeczenia ubezwłasnowolnienia częściowego w sytuacji, gdy literalne brzmienie wniosku obejmuje żądanie ubezwłasnowolnienia całkowitego. Zdaniem wnioskodawczyni skarga jest również oczywiście uzasadniona, ponieważ wbrew stanowisku Sądu Apelacyjnego zachodzą podstawy przynajmniej do orzeczenia ubezwłasnowolnienia częściowego uczestniczki postępowania.

Uczestniczka K. O. wniosła o odrzucenie skargi, odmowę przyjęcia jej do rozpoznania ewentualnie oddalenie skargi i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne

i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, iż wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/04, nie publ.).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań.

We wcześniejszej judykaturze Sądu Najwyższego wyrażano pogląd, że dopuszczalne jest orzeczenie ubezwłasnowolnienia częściowego w sytuacji, gdy wniosek dotyczy ubezwłasnowolnienia całkowitego (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 9 sierpnia 1934 r., II C 1221/34, nie publ. i z dnia 13 grudnia 1976r., I CR 441/76, GP 1977, nr 12, str. 8). Jednakże stanowisko to zostało zanegowane przez Sąd Najwyższy w aktualnym orzecznictwie. Wyjaśniono, że między ubezwłasnowolnieniem całkowitym a częściowym, a zwłaszcza między żądaniem orzeczenia ubezwłasnowolnienia całkowitego a żądaniem orzeczenia

ubezwłasnowolnienia częściowego – także jako żądaniami (roszczeniami) procesowymi – nie zachodzi stosunek, który pozwala na sformułowanie twierdzenia, iż orzeczenie ubezwłasnowolnienia całkowitego jest „czymś więcej” niż ubezwłasnowolnienia częściowego, a zatem że jeżeli wniosek dotyczy ubezwłasnowolnienia całkowitego, to sąd – mimo braku stosownego wniosku – może orzec ubezwłasnowolnienie częściowe, a w pozostałym zakresie wniosek oddalić. Podkreślono, że wniosek o ubezwłasnowolnienie może być uzasadniony albo nieuzasadniony. Nie jest możliwe jego częściowe uwzględnienie i częściowe oddalenie. W konsekwencji zgodnie z art. 321 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. sąd jest związany wnioskiem w sprawie o ubezwłasnowolnienie, w tym rodzajem ubezwłasnowolnienia jakie ma być orzeczone, co nie wyłącza oczywiście możliwości formułowania wniosków ewentualnych tj. żądania orzeczenia ubezwłasnowolnienia częściowego, gdyby żądanie orzeczenia ubezwłasnowolnienia całkowitego okazało się bezzasadne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2012 r., III CSK 169/11, OSNC 2012, Nr 7-8, poz. 97). Nie zachodzi zatem potrzeba kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym zakresie.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance wymienionej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia. (por. m.in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100 i z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49).

Skonfrontowanie zaskarżonego orzeczenia z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, by spełniona została przesłanka oczywistej zasadności skargi, o której mowa wyżej.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie zawiera argumentacji wykazującej oczywistą zasadność skargi z uwagi na oddalenie wniosku o orzeczenie

ubezwłasnowolnienia całkowitego. Ponadto Sąd Apelacyjny związany był oceną prawną, dokonaną przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 września 2017 r., który uwzględnił postawiony w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia art. 13 § 1 k.c. poprzez aprobatę ubezwłasnowolnienia całkowitego wobec uczestniczki postępowania. Wiązanie natomiast oczywistej zasadności skargi z nie orzeczeniem względem uczestniczki K. O. ubezwłasnowolnienia częściowego pozostaje w sprzeczności z aktualnym stanowiskiem Sądu Najwyższego, w którym przyjęto, że złożony w postępowaniu apelacyjnym wniosek o orzeczenie ubezwłasnowolnienia częściowego, w miejsce ubezwłasnowolnienia całkowitego, którego domagał się skarżący stanowi niedopuszczalną w rozumieniu art. 383 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zmianę żądania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2012 r., III CSK 169/11).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

Wniosek uczestniczki K. O. o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego podlegał oddaleniu został on bowiem zawarty w piśmie procesowym wniesionym po upływie terminu przewidzianego w art. 398⁷ § 1 k.p.c. na wniesienie odpowiedzi na skargę (k. 555, 558, 561). Tego rodzaju pismo nie stanowi odpowiedzi na skargę i jako takie nie wywołuje skutków w zakresie zawartego w nim wniosku o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, obejmującym sporządzenie i wniesienie odpowiedzi na skargę kasacyjną (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2012 r., II PK 139/11, nie publ.)